

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till 2022 års vapenutredning (Ju 2022:04)

Beslut vid regeringssammanträde den 30 mars 2023

Utvidgning av och förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 12 maj 2022 kommittédirektiv om genomförande av ändringarna i EU:s vapendirektiv och en översyn av vapenlagstiftningen (dir. 2022:40). Enligt direktiven ska en särskild utredare bland annat se över vapenlagstiftningen och ta ställning till vilka ändringar som bör göras i regelverket utifrån de tillkännagivanden från riksdagen som finns på vapenområdet. Det huvudsakliga syftet med översynen är att skapa ett regelverk som inte i onödan försvårar för legala vapeninnehavare som jägare och sportskyttar samt att göra regelverket mer överskådligt och lättillgängligt. Uppdraget ska redovisas senast den 10 november 2023.

Uppdraget utvidgas. Utredaren ska nu även bland annat

- föreslå en uppdelning av vapenlagens straffbestämmelser för att tydligare skilja på överträdelser som typiskt sett begås av legala vapeninnehavare och den organiserade brottslighetens användning av illegala vapen,
- föreslå hur en utökning av vapengarderoben för jakt kan utformas,
- överväga om kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen kan förtydligas eller ersättas med särskilda skäl,
- överväga om processen vid vapenbyte kan förenklas,
- ta ställning till om systemet med tidsbegränsade tillstånd för helautomatiska vapen och enhandsvapen för flerskott bör avskaffas,

- ta ställning till om det förenklade förfarande för tillfällig införsel av vapen som avses i artikel 17.2 i EU:s kodifierade vapendirektiv bör genomföras,
- föreslå en ordning som innebär att en vapenägare som överlåter sitt vapen utan tillhörande ljuddämpare ska ha rätt att behålla ljuddämparen under en viss tid,
- ta ställning till om de krav som gäller för att skjutvapen ska få innehas för samlingsändamål bör förtydligas, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredarens förslag ska vara förenliga med EU:s kodifierade vapendirektiv.

Utredningstiden förlängs. Uppdraget ska redovisas senast den 10 maj 2024.

Regeringen har för avsikt att återkomma till frågan om att tillsätta en utredning av formerna för en ny jakt- och viltvårdsmyndighet.

Ett uppdelat regelverk

Utredaren har sedan tidigare i uppdrag att ta ställning till om en tydligare åtskillnad bör göras mellan bestämmelser som rör jakt- och sportskyttars vapenhantering och de straffrättsliga bestämmelser som syftar till att komma till rätta med illegal vapenhantering. Det är angeläget att en sådan tydligare uppdelning kommer till stånd.

Utredaren ska därför, oavsett bedömning i sak, lämna förslag om en uppdelning av vapenlagens straffbestämmelser för att tydligare skilja på överträdelser som typiskt sett begås av legala vapeninnehavare och den organiserade brottslighetens användning av illegala vapen.

En utökad vapengarderob för jakt

Utredaren har sedan tidigare i uppdrag att ta ställning till om, och i så fall i vilken utsträckning, det finns behov av att utöka vapengarderoben för jakt med fler vapen eller vapendelar samt ändra gränsen för när ett mycket kvalificerat behov av ytterligare vapen ska påvisas. Det är angeläget att det lämnas förslag om en utökad vapengarderob för jakt.

Utredaren ska därför, oavsett bedömning i sak, föreslå hur en utökning av vapengarderoben för jakt kan utformas.

Synnerliga skäl

I de ursprungliga direktiven anges att det bland annat kan övervägas om kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen kan förtydligas. Det är angeläget att sådana överväganden görs. Utredaren bör i det sammanhanget också överväga om begreppet synnerliga skäl bör ersättas med särskilda skäl.

Utredaren ska därför

- överväga om kravet på synnerliga skäl för innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen kan förtydligas,
- ta ställning till om begreppet synnerliga skäl bör ersättas med särskilda skäl, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Processen vid vapenbyte

I de ursprungliga direktiven anges att det bland annat kan övervägas om processen vid vapenbyte kan förenklas. Det är angeläget att sådana överväganden görs.

Utredaren ska därför

- överväga om processen vid vapenbyte kan förenklas, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Systemet med tidsbegränsade tillstånd

För den som får tillstånd att inneha ett helautomatiskt vapen eller ett enhandsvapen för flerskott gäller enligt 2 kap. 6 a § vapenlagen (1996:67) att tillståndet är tidsbegränsat till att gälla i högst fem år om inte särskilda skäl talar emot, s.k. femårslicens.

Merparten av de tidsbegränsade tillstånden innehas av personer som ägnar sig åt sportskytte. Flera skytteförbund har framfört att kravet innebär en betydande olägenhet för landets sportskyttar och att systemet bör avskaffas eftersom det inte heller har några påvisbara effekter (Ju2022/00454 och Ju2022/00290).

Den svenska vapenlagstiftningen håller en hög skyddsnivå med omfattande krav på den som vill inneha vapen. Exempelvis samkörs vapeninnehavar-

registret med misstanke- och belastningsregistret. Det finns därför anledning att utreda om nyttan med de tidsbegränsade tillstånden överväger den olägenhet som kravet på förnyelse innebär för landets sportskyttar.

Utredaren ska

- ta ställning till om systemet med tidsbegränsade tillstånd bör avskaffas, och
- oavsett bedömning i sak, lämna de författningsförslag som krävs för att avskaffa systemet med de tidsbegränsade tillstånden.

Kravet på införseltillstånd

I Sverige gäller ett krav på införseltillstånd för att ett vapen tillfälligt ska få föras in i landet. Sverige har alltså inte genomfört det förenklade förfarande som avses i artikel 17.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/555 av den 24 mars 2021 om kontroll av förvärv och innehav av vapen (EU:s kodifierade vapendirektiv). Enligt det förenklade förfarandet får bland annat jägare och sportskyttar under vissa förutsättningar inneha skjutvapen under en resa genom två eller flera medlemsstater förutsatt att de har ett europeiskt skjutvapenpass och kan styrka skälet för sin resa. För att tillfälligt få föra in skjutvapen till Sverige gäller i stället i huvudsak samma förutsättningar som för tillstånd att inneha vapnet här.

Flera jägareförbund har framfört att kravet på införseltillstånd strider mot EU-rätten och innebär en orättfärdig, kostsam och tidskrävande börda för jägare och sportskyttar som vill ta med sina vapen till Sverige (Ju 2019/03424).

Argumentet för att behålla det nationella kravet på införseltillstånd även i förhållande till övriga medlemsstater har varit att det finns medlemsstater som inte uppnår samma höga skyddsnivå i sin lagstiftning vad gäller exempelvis kontroll och tillståndskrav för innehav av skjutvapen som i Sverige (se propositionen En ny vapenlag, prop. 1995/96:52 s. 43). Sedan den bedömningen gjordes har emellertid de EU-gemensamma reglerna om vapen skärpts vid flera tillfällen. Med hänsyn till detta och till den olägenhet som kravet innebär för jägare och sportskyttar finns det anledning att utreda om det fortfarande finns skäl för ett nationellt krav på införseltillstånd vid tillfällig införsel av vapen från en annan medlemsstat eller om det förenklade

förfarande som avses i artikel 17.2 i EU:s kodifierade vapendirektiv nu bör införas.

Utredaren ska

- analysera konsekvenserna av att införa det förenklade förfarandet för tillfällig införsel av vapen som avses i artikel 17.2 i EU:s kodifierade vapendirektiv,
- ta ställning till om det förenklade förfarandet nu bör införas, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Tillstånd att inneha ljuddämpare vid vapenbyte

Från och med den 1 juli 2022 gäller att ljuddämpare inte längre ska jämföras med skjutvapen (se propositionen Lättnader i tillståndsplikten för ljuddämpare, prop. 2021/22:46). Ändringarna innebär bland annat att den som har rätt att inneha ett visst vapen för skjutning inte behöver ha ett särskilt tillstånd för att inneha ljuddämpare som passar till vapnet (2 kap. 8 § andra stycket vapenlagen). I övriga fall krävs tillstånd.

Såsom reglerna har kommit att utformas väcks frågan vad som ska gälla om en vapenägare vill behålla en ljuddämpare när han eller hon överläter sitt vapen, t.ex. för att senare köpa ett nytt vapen till vilket ljuddämparen passar eller för att en tilltänkt köpare endast vill köpa vapnet men inte ljuddämparen. I propositionen Genomförande av ändringarna i vapendirektivet (prop. 2022/23:102) föreslås att den som innehar vapenmagasin utan särskilt tillstånd och som överläter det vapen som vapenmagasinen passar till ska få fortsätta att inneha vapenmagasinen under tre månader från dagen då vapnet lämnas ut till förvärvaren.

Det finns mot denna bakgrund skäl att se över bestämmelserna om tillstånd att inneha ljuddämpare i syfte att en vapenägare ska ha rätt att under en viss tid behålla en ljuddämpare när han eller hon överläter det vapen som ljuddämparen passar till.

Utredaren ska

- föreslå en ordning som innebär att en vapenägare som överläter sitt vapen utan tillhörande ljuddämpare ska ha rätt att behålla ljuddämparen under en viss tid, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Regelverket för vapensamlare

Enligt 2 kap. 4 § vapenlagen får tillstånd att inneha ett skjutvapen som huvudsakligen har samlarvärde meddelas även för andra ändamål än skjutning. Därutöver har Polismyndigheten utfärdat relativt detaljerade allmänna råd om vad som bör gälla för att vapen ska få innehas för samlingsändamål (6 kap. RPSFS 2009:13, FAP 551-13).

De nuvarande författningsbestämmelserna om vapensamlingar är få och ger ingen närmare vägledning om vad som krävs för att ett vapen ska få innehas för samlingsändamål. Regelverket bör därför ses över samt vid behov utvecklas och förtydligas.

Utredaren ska

- ta ställning till om de krav som gäller för att skjutvapen ska få innehas för samlingsändamål bör förtydligas, och
- föreslå de författningsändringar som bedöms nödvändiga för att förtydliga regleringen.

Redovisning av uppdraget

Utredningstiden förlängs. Enligt de ursprungliga direktiven skulle uppdraget redovisas senast den 10 november 2023. Uppdraget ska i stället redovisas senast den 10 maj 2024.

(Justitiedepartementet)